

**DENİM KUMAŞLARDAN ÜRETİLEN SÜRDÜRÜLEBİLİR
TASARIMLAR**

SUSTAINABLE DESIGNS MADE OF DENIM FABRICS *

Ebru ÇORUH*
Züleyha DEĞİRMENCI**
Serkiye MUTLU***

Özet

Moda ve tekstil sektörü, gelişmelere, değişimlere, yeniliklere en açık sektörlerinden birisidir. Bu alanda dünyadaki üretim ve tüketime baktığımızda oldukça fazla atık ürün olduğunu görmekteyiz. Hızla gelişen teknoloji ile doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı ve tüketimin buna bağlı olarak hızlanması beraberinde çevresel sorunlara da yol açmaktadır. Amaç moda endüstrisinin çevreye verdiği zararı en aza indirmek, tekstil atıklarını azaltmak olmalıdır. Sürdürülebilir moda kavramı bu nedenlerden dolayı ortaya çıkmıştır. Bilinçli üretim ve tüketim geri dönüşüm, ileri dönüşüm, atıkların tamamının veya birkaç parçasının tekrar kullanıma kazandırılması şeklinde yer almalıdır. Bu çalışmada atıl duruma düşmüş kullanılmayan denim kumaşlar, şeffaf pvc, deri, saten kumaşlar ve doğadan toplanıp kurutulmuş bitkiler bir araya getirilerek yeniden farklı, modern tarzda, tasarımlar yapılmıştır. Kullanılmayan, atık duruma düşen malzemelerden, yola çıkılarak yeni tasarımlar yapılmış ve döngüye tekrar katılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Denim kumaş, Sürdürülebilirlik, Geri dönüşüm

Abstract

The Fashion and textile sector is one of the sectors that are most open to developments, changes and innovations. When we look at the production and consumption in the world, we see that there are a lot of waste products. Rapidly

---

* Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi Gaziantep / TÜRKİYE
ecoruh@gantep.edu.tr Orcid: 0000 0001 8039 828X

** Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Tekstil Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Gaziantep / TÜRKİYE degirmenci@gantep.edu.tr
Orcid: 0000 0002 8669 4968

*** Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, Gaziantep / TÜRKİYE serkiye-mutlu@hotmail.com Orcid: 0000 0002 2716 8570

developing technology, unconscious use of natural resources and the acceleration of consumption accordingly also cause environmental problems. The aim should be to minimize the damage caused by the fashion industry to the environment and to reduce textile waste. The concept of sustainable fashion has emerged for these reasons. Conscious production and consumption should take place in the form of recycling, advanced recycling, reusing all or a few parts of waste. In this study, unused denim fabrics, transparent pvc, leather, satin fabrics and plants collected from nature and dried plants were re-designed in a different, modern style. New designs were made from the unused and waste materials, and rejoined the cycle.

Keywords: Denim fabric, Sustainability, Recycle

Giriş

Moda kelimesi latince kökenli olup “hemen şimdi” anlamına gelen “modo” kelimesinden ortaya çıkmıştır. Türk Dil kurumuna göre ise kısa süre gösterilen aşırı düşkünlük, kısa süreli beğeni, hızlı değişebilen, giyim ve yaşam tarzı gibi ifadelerle tanımlanabilmektedir(<https://www.uplifers.com/13.01.2020>). Moda, kelimesinin çok farklı tanımları mevcut olup, bunlardan birisi de belirli bir zamanda, bir şeye karşı gösterilen beğeni olup, kısa sürede değişmekte veya ortadan kaybolmaktadır(Gürcüm ve Yüksel, 2012:48-51). Çağımız da moda alanında“fast fashion” denilen bir kavram oldukça fazla kullanılmaktadır. Hazır giyim endüstrisi, özellikle son 20 yılda içerisinde önemli ölçüde değiştiği ve geliştiği görülmüştür(Vertica Bhardwaj&AnnFairhurst,2010:165-166). Moda endüstrisinin değişen dinamikleri, perakendecileri düşük maliyet ve tasarım, kalite ve pazara giriş hızında esneklik, karlılığı sürdürmek için temel stratejiler içerisinde yer almaya başlamıştır(Doyle, Moore ve Morgan 2006:81-85). "Tek kullanımlık" veya hızlı moda” bir tedarikçinin hızlı moda anlayışını açıklamaktadır. Hızlı ve ucuz moda anlamını taşıyan bu kavramla birlikte oldukça tüketici bir topluma dönüşmüş durumdayız. Giysilerin hangi koşullarda ve malzemelerle üretildiğini bilmemiz bizi toplum olarak bilinçli tüketici olma konusunda fayda sağlayacaktır. Çünkü çevreye ve doğaya verdiğimiz zarara en fazla yol açan sektörlerden biri olan moda ve tekstil, hızlı modanın etkisiyle de zehirli kimyasal kullanımına, su kirliliğine ve tekstil atıklarına sebep olmasından dolayı eleştirilmesi, moda sektöründe sürdürülebilirlik faaliyetlerinin önemini artırmaktadır. Dünya nüfusunun artması, hızlı bir endüstri ve sanayileşme, üretim ve tüketim artması, dünyanın geleceğini tehdit etmekte ve doğanın kirlenmesine, doğal kaynakların azalmasına ve giderek tükenmesine yol açmaktadır. İnsanların iyileşen yaşam şartları konusunda, modanın da etkisiyle, küreselleşme, üretilen ürünlere daha kolay erişim gibi birçok sebeplerden dolayı

üretim ve tüketim artmış, bunların sonucunda ise doğal çevre yıkıma uğramış, hayvanların ve bitkilerin nesli tükenmeye başlamıştır. Kullandığımız kaynakların sonsuz olmadığı bilmemiz gerekmekte ve bu bilinçle tüketimin önüne geçmek zorundayız. Son yıllarda hemen her alan için kaynaklarımızın dikkatli kullanımı ve “sürdürülebilirlik” sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır.

Çağımızda kirlenen doğal çevremizi korumak için yapabileceğimiz pek çok uygulamaya vardır. Bunlardan bazıları, geri dönüşüme olanak sağlayan kullanılmış ürünleri, tekrar kullanılacak bir malzemeye dönüştürerek değerlendirmek; yeniden kullanımını sağlamak, bu alanda yapılacak çalışmalara verilecek en iyi örnektir. Alışveriş merkezlerinin açılması ile birlikte tüketim her geçen gün artmakta, kullanmadığımız giysi sayısı fazlalaşmakta, dolaplarda giymediğimiz kıyafet sayısı artmakta, bedenimize uymayan giysiler, modası geçenler geri dönüşüme gönderebilir ve tekrar tasarımları yapılarak üretim döngüsüne katılabilir(Mangır, 2016:143-156).

Moda da sürdürülebilirlik alanında yapılmış bir çalışmada sürdürülebilirliğinin üç boyutundan bahsedilebilir. Ekoloji boyutunda; toksin olmayan, zehirli atık içermeyen dönüştürülebilir moda ürünleri, ekonomik boyutunda; tüketiciler ve üreticiler için değer katan ürünler, sosyal/ etik boyutunda; kişinin sağlığını bozmayan giysiler olarak incelenmiştir(Gürcüm ve Yüksel, 2012:48-51). Tekstil ve hazır giyim sektöründe sürdürülebilir moda, hızlı moda, yavaş moda, ekolojik moda ve geri dönüşüm gibi konuları ele alarak, geri dönüşümün en iyi şekilde hangi yöntemlerle sağlanacağı çalışılmıştır (Yücel ve Tiber,2018:254-268). Mangır, yaptığı çalışmasında sürdürülebilirlik kavramını analiz etmiştir. Hızlı modanın ve yavaş modanın çevreye olan etkilerini analiz ederek, hızlı ve yavaş moda arasındaki farklılıkları belirlemiştir. Sonuç olarak, son yıllarda sürdürülebilirlik kavramı çok önem kazanmış, bu kavram içerisinde yavaş modanın önemi vurgulanmıştır. Hızlı moda yerine yavaş modadan hareket edilmesi gerektiği açıklanmıştır (Mangır, 2016: 143-156). Yaşadığımız çağda tekstil ve moda sektörü ürünlerinin çok hızlı bir şekilde, birkaç hafta gibi kısa bir süre içinde üretilip satışa hazır hale getirildiği ve çok hızlı bir üretim ağının ortaya çıktığı görülmektedir. Bunu önlemek ve çevre koruma bilincini artırmak için moda şirketleri, yavaş moda kavramını öne sürerek toplumsal üretim ve hızlı tüketim yerine çevre dostu ve sürdürülebilir odaklı ürünler üretilmesini desteklemeye başlamışlardır. Bununla ilgili olarak, sürdürülebilir giysi tüketim davranışını analiz etmişler ve bunu dört başlık altında eskiden ya da modası geçmiş giysilerin atılması, kıyafetlerin birilerine verilmesi ya da bağışlanması, giysilerin yeniden kullanılması ve bilinçli kıyafet

satın alma davranışı şeklinde ifade etmişlerdir. İstatistiksel analizler sonucunda duygusal olarak kıyafetlerimizi atma, bağışlama, tekrar kullanım ve bilinçli kıyafet satın alma davranışı üzerinde; bilişsel güdülerimizin, kıyafet bağışlama ve bilinçli kıyafet satın alma davranışımız üzerinde etkisinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonucunda sürdürülebilir giysi tüketim davranışının cinsiyet, medeni durum, eğitim ve meslek türüne göre farklılık gösterdiği, yaş ve gelir durumuna göre farklılık göstermediği tespiti yapılmıştır (Karaca ,2018:254-268).

Son yıllarda sürdürülebilirlik dünyaca ünlü markalar tarafından da ele alınmaya başlamıştır. Bu firmaların başında H&M firması gelmektedir, atık, eski kullanılmayacak durumdaki giysileri toplayarak sınıflandırmakta, durumu iyi olan giysiler ikinci kez kullanıma uygun hale dönüştürülmekte, çok eski ve yıpranmış giysiler ise geri dönüşüm tesislerine gönderilmektedir. Bu ürünler dolgu ya da yalıtım malzemesi olarak kullanılacak hale getirilmektedir. Bu şekilde H&M firması hem üretim için hammadde elde etmekte hem de geri dönüşüme destek vermiş olmaktadır (Balım, 2017). Diğer önemli bir firma olan Nike üretmiş olduğu formaların üretiminde %100 geri dönüştürülmüş PET şişeler kullanılmaktadır. Levi's üretmiş olduğu jean pantolonların %29 oranında tüketici sonrası oluşan atıklardan geri dönüştürülmüş PET şişe içermektedir (Erdil, 2017, Ecoana,2016: <http://www.ecoana.com/>). Adidas markası ise bugüne kadarki en sürdürülebilir ayakkabı olarak FluidTrainer'ı tanıtmış atık miktarı azaltılacak şekilde tasarlanmış olan bu ayakkabının üst kısmında %50 oranında geri dönüştürülmüş materyal diğer kısımlarında ise %10 veya %20 oranında geri dönüştürülmüş malzeme kullanmıştır (Öç, 2013:255). İngiliz moda markası olan Marks&Spencer, geri dönüştürülmüş malzemelerden yapılmış özel bir takım elbise üretmiştir (Blanchard, 2012). Restore Jeans bir jean üretmek için gereken su miktarını dikkate alarak, kullanılmış denim ürünleri tekrar kullanılabilir ürünlere dönüştürerek yeniden giysi haline getirilerek kullanıma hazır hale getirilmiştir (<https://restorejeans.com/13.01.2020>)

Bu çalışmada sürdürülebilirlik kavramı ele alınmış, bu kavramdan yola çıkarak kullanılmış denim ürünlerin farklı kumaş ve malzemelerle bir araya getirilerek yeni ve modern tarzda tasarımlara dönüştürülmesi sağlanmıştır. Bu ve benzeri türdeki çalışmalar için bizlerin ikinci el kıyafetlere yönelmesi, daha az alışveriş yapması, ve kendimize “acaba kaç kere giyeceğim?” gibi sorular sormamıza neden olmaktadır. Bu soruların neticesinde yaptığımız tasarımların sürdürülebilirlik çalışmaları açısından çevreye ve ekonomiye katkısı olup doğal kaynaklarımıza korumamıza örnek bir çalışmadır.

Araştırmanın Kapsam ve Yöntemi

Bu çalışma kapsamında, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü'nde atıl duruma düşmüş veya kullanılmayan denim kumaşlar temin edilerek bunlarla birlikte saten ve deri kumaşlar, şeffaf pvc, doğadan toplanıp kurutulmuş bitkiler toplanılarak, doğadan ve elimizdeki farklı türdeki malzemeler kullanarak oldukça modern tarzda yeni giysiler tasarlanarak küçük bir koleksiyon hazırlanmıştır.

Geri dönüşüm kapsamında bulunan denim ürünlerin herhangi bir sebepten kaynaklanan deforme olma, sökülme, eskime gibi nedenlerden dolayı tekrar kullanılarak yeni ve modern tarzda yeni tasarımlara dönüştürülmesi amaçlanmıştır. Böylece çevre dostu, ekonomik, farklı tarzda çarpıcı kıyafetler tasarlanmıştır. Tasarımcılar için yeni ilham kaynakları, farklı fikir ve akımlar yaratma imkânı ortaya konmuştur. Doğadan esinlenerek, deforme olmuş artık kullanılması zor hale gelmiş veya güncelliğini yitirmiş giysilerin tekrar tasarlanarak giyilebilir hale getirilmesi mümkün kılınmıştır. Bu çalışma kapsamında 8 farklı yeni ürün tasarımı yapılmış ve sürdürülebilir denim koleksiyonu hazırlanmıştır.

Resim 1. Denim Ceket Tasarımı

Elimizde bulunan denim kumaştan bir kot ceket dikilmiş, dikimi gerçekleştirilen ceketin yıpranan yerlerinden hareket edilerek Resim 1 de görülen yeni ceketin tasarımı elde edilmiştir. Tasarımı yapılan denim ceketin üzerinde farklı ebatlarda daire şeklinde kesim yapılarak, onların yerine parlak deri ve saten kumaş dikilerek Resim 1 de görüldüğü üzere modern tarzda, farklı bir tasarım ortaya çıkarılmıştır. Günümüz modasına uygun, her zaman giyilebilecek, yeni bir ürüne dönüştürülerek estetik bir görünüm kazandırılmış,

sürdürülebilirlik çalışmaları içerisinde denim ceket tasarımı ortaya konulmuştur.

İkinci tasarımımızda Resim 1 de yapılan ceket tasarımından daha farklı bir yol izlenerek yeni bir denim ceketin tasarımı yapılmıştır. Bu tasarımda ceketin arkası geometrik bir şekilde kesilerek, naylon branda içerisine, doğadan toplanıp kurutulmuş çiçekler yerleştirilerek şeffaf görünümlü bir parça elde edilmiş ve elde edilen parça kesilen kısma dikilmiştir. Bu şekilde farklı ve modern tarzda Resim 2 de görülen Jean ceket tasarımı gerçekleştirilmiştir.

Resim 3 deki tasarımda denim kumaş kapitone gibi dikilerek farklı bir görünüm kazandırılmış ve bununla birlikte naylon branda arasına çevreden toplanıp kurutulmuş çiçek, saman ve bitkiler konularak farklı bir malzeme elde edilmiştir. Bu iki farklı şekilde elde edilen malzemeler bir araya getirilerek

Resim 3 de görülen elbise tasarımı yapılmıştır. Resim de görüldüğü üzere oldukça estetik bir tasarım ortaya konulmuştur.

Resim 4. Denim bluz ve etek tasarımı

Resim 4 de görüldüğü üzere 2 farklı parça etek ve bluz tasarımı yapılarak kombin şekline getirilmiştir. Bluz ve etek den oluşan bu tasarımda beyaz denim kumaş farklı dikiş stilleri (düz, overlok ve reçme) kullanılarak dikilmiş, doğada bulunan malzemelerden yararlanılarak, naylon branda arasına çiçek ve samanlar konularak, küçük naylon branda parçaları oluşturulmuştur. Beyaz denim kumaş üzerine farklı dikişler atılarak kapitone etkisi yaratılmış Resim 4 de görülen ikili takım tasarlanmıştır.

Resim 5. Denim bluz ve pantolon tasarımı

Resim 5 de görülen beyaz denimden büstiyer tasarlanmıştır. Büstiyer üzerine şeffaf branda ve denim kumaş kullanılarak kolsuz yelek tasarımı uygulanmıştır. Denim kumaştan eski bir blucin pantolon üzerinde değişiklikler yapılarak oldukça modern bir kombin tasarımı yapılmıştır. Resim de görüldüğü üzere oldukça şık, modern bir bluz ve pantolon tasarımı ortaya çıkmıştır.

Resim 6. Denim elbise tasarımı

Beyaz denim kumaş kapitone formatında dikilerek farklı bir görünüm kazandırılmış, naylon branda üzerine doğadan toplanan papatya çiçekleri serpiştirilerek çiçekli bir kumaş görünümü verilen malzeme ile kumaş birleştirilerek Resim 6 da görülen beyaz denim tasarımlı elbise ortaya çıkmıştır.

Resim 7. Elbise tasarımı

Kumaş parçaları değerlendirilerek naylon branda, parlak saten kumaş ve denim kumaş bir araya getirilerek Resim 7 deki gibi bir elbise tasarımı yapılmıştır. Böylece farklı malzemeler ve kumaşlar bir araya getirilerek

değerlendirilmiştir. Resim 7 deki gibi oldukça modern tarzda bir elbise tasarımı ortaya çıkmıştır.

Denim kumaş üzerine farklı geometrik şekiller verilerek kapitone tarzında dikim işlemi uygulanmıştır. Resim 8 de görülen son derece modern tarzda sert görünümlü bir bluz tasarımı yapılmıştır.

Sonuç

Moda ve tekstil sektöründe de tüm sektörlerde olduğu gibi hızlı bir tüketim ve üretim sorunu vardır. Bunun önüne geçebilmek için moda tasarımcıları çevresel bilinç ve sosyal sorumluluk bilincinde tüketimi yavaşlatan, yenilikçi ürünler tasarlamaya yönelmelidir. Bunun sonucunda sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Moda ve tekstil sektöründe de kaynakların aşırı tüketildiği, doğal dengenin bozulduğu şu dönemde her alanda geri dönüşüm projeleri çok önem kazanmıştır. Tekstil sektöründe de modanın hızla değişmesi ve çok çabuk tüketilmesi gibi sebeplerden dolayı bu sektörde de geri dönüşüme ihtiyaç vardır. Atık konumunda ki ikinci el giysilerin tekrar kazanılması oldukça önemli bir hal almıştır.

Bu çalışmada tekstilde ve moda açısından sürdürülebilirlik konusuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Sürdürülebilirlik deyince aklımıza birçok alan gelmekte fakat hazır giyim ve moda önemli bir yer tutmaktadır. Dünyamızın geleceğinin korunması çevre bilincinin kazandırılması açısından üretim ve tüketimin dengeli olması gerekmektedir. Moda açısından sürdürülebilir olmanın birincil yolu insanlara çevre bilincini kazandırmaktır. Özenle seçerek aldığımız ürünlerin sezon bitmeden modasının geçmesi ve eskimesi, zevklerin çabuk değişmesi kişisel kaynak israfına da yol açmaktadır. Bu ürünler için geri dönüşüm seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada atıl duruma düşmüş, vazgeçilmiş artık kullanılan malzemeler şeffaf pvc, deri, saten

kumaşlar ve doğadan toplanıp kurutulmuş bitkiler ve denim kumaşlar bir araya getirilerek yeniden, modern tarzda, giysiler hazırlanmıştır. Kullanılmayan, atık duruma düşen malzemelerden, yola çıkılarak yeni tasarımlar yapılmış ve döngüye tekrar katılmıştır.

Kaynakça

- <https://www.uplifers.com/moda-nedir-nasil-ortaya-cikmistir/#ixzz6AyxOsYqZ>(Erişim tarihi: 13.01.2020).
- Mangır A.F., (2016). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yavaş ve Hızlı Moda, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt:19, 41.yıl Özel Sayısı, s:143-154.
- Gürcüm B.H. ve Yüksel C., (2012). Moda Sektörünü “Yavaşlatan” Eğilim; Eko Moda ve Moda’da Sürdürülebilirlik, I. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu, 8-10 Ekim 2012, Antalya, Türkiye.
- Doyle, S.A., C.M. Moore, and L. Morgan. (2006). Supplier management in fast moving fashion retailing. *Journal of Fashion Marketing and Management* 10, no. 3: 81-272.
- Bhardwaj, V., & Fairhurst, A. (2010). Fast fashion: response to changes in the fashion industry. *The international review of retail, distribution and consumer research*, 20(1), 165-173.
- Yücel S. ve Tiber B. (2018). Hazır Giyim Endüstrisinde Sürdürülebilir Moda, *Tekstil ve Mühendis*, Syf,370, Vol.25,Cilt,112.
- Karaca Ş. (2018) Duygusal ve Bilişsel Güdülerin Sürdürülebilir Giysi Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini İncelemeye Yönelik Bir Çalışma, *Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der.* 2018; (40): 254-268.
- Balım, M. (2017). H&M Değiş-Tokuş Marketini Açtı. <http://blog.adgager.com/degis-tokus-marketi-hm/> (Erişim Tarihi: 30.04.2017).
- Erdil, M. (2017). Sıfır Atık Modası. <http://www.hurriyet.com.tr/sifir-atik-modasi-40375721> (Erişim Tarihi: 22.03.2017).
- Öç, B.,(2013). Sürdürülebilir Tasarım: Ürün Tasarımı ve Üretimi Temelinde Malzemelerin Geri Dönüştürülmesi Bilinci. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 155s, İstanbul.
- Ecoana,(2016). Daha İyi Bir Pamuk, Geri Dönüşmüş Bir Kot: Levi’s,<http://www.ecoana.com/daha-iyi-bir-pamuk-geri-donusmus-bir-kot-levis/>, (Erişim Tarihi: 8.10.2016).
- Blanchard, (2012). T. Marks & Spencer launch the world’s most sustainable suit. *Telegraph*, (19 June 2012).
- <http://fashion.telegraph.co.uk/columns/tamsin-blanchard/TMG9340870/Marks-and-Spencer-launch-the-worlds-most-sustainable-suit.htm>, (Erişim tarihi: 30.05.2018).
- <https://restorejeans.com/pages/neden-restore>, (Erişim tarihi: 13.01.2020).